

APRIL 2023
PLAN- OG LANDDISTRIKTSSTYRELSEN

ADRESSE COWI A/S
Parallelvej 2
2800 Kongens Lyngby

TLF +45 56 40 00 00
FAX +45 56 40 99 99
WWW cowi.dk

MILJØVURDERING AF FORSLAG TIL LANDSPLANDIREKTIV FOR TILLADELSE TIL OPSTILLING AF MOBILMASTER

SAMMENFATTENDE REDEGØRELSE

INDHOLD

1	Indledning	1
1.1	Opsummering	2
2	Hørings svar med bemærkninger til miljøvurderingen	3
2.2	Bemærkninger til høringssvar vedrørende miljøvurderingen	4
3	Integration af miljøhensyn	6
4	Ændringer til landsplandirektivet på baggrund af høringssvar	7
5	Alternativer	7
6	Overvågning	7

1 Indledning

Plan- og Landdistriktsstyrelsen (tidl. Bolig- og Planstyrelsen) har udarbejdet *For-
slag til bekendtgørelse om landsplandirektiv for tilladelse til opstilling af mobil-
master*, som vil give kommunerne bedre mulighed for at give tilladelse til opstil-
ling af mobilmaster i det åbne land, for at sikre mobildækning i områder, hvor
der er ingen eller dårlig mobildækning. Forslaget gælder for de områder, hvor
der blev stillet krav til mobildækning ved frekvensauktionerne i 2019 og 2021.

PROJEKTNR.	DOKUMENTNR.				
A246778	2				
VERSION	UDGIVELSESDATO	BESKRIVELSE	UDARBEJDET	KONTROLLERET	GODKENDT
1.0	02.04.2023	SAMMENFATTENDE REDEGØRELSE	JPKA	UKJ	JPKA

Forslag til bekendtgørelse om landsplandirektiv for tilladelse til opstilling af mobilmaster med tilhørende miljørapport har været i offentlig høring i perioden fra den 30. januar 2023 til 27. marts 2023.

Landsplandirektivet følger af aftale *Opfølgning på evaluering af planloven* m.v. af 15. juni 2022 mellem Socialdemokratiet, Venstre, Dansk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti og har til formål at sikre god mobildækning i hele Danmark.

I forbindelse med forslag til landsplandirektivet, er der udarbejdet en miljørapport med miljøvurdering af planen efter miljøvurderingsloven¹. Ifølge miljøvurderingslovens § 13, stk. 2, skal der i forbindelse med den endeligt vedtagne plan udarbejdes en sammenfattende redegørelse, som beskriver:

- > hvordan miljøhensyn er integreret i planen eller programmet,
- > hvordan miljørapporten og de udtalelser, der er indkommet i offentlighedsfasen, er taget i betragtning,
- > hvorfor den godkendte eller vedtagne plan eller det godkendte eller vedtagne program er valgt på baggrund af de rimelige alternativer, der har været behandlet, og
- > hvordan myndigheden vil overvåge de væsentlige indvirkninger på miljøet af planen eller programmet.

Den sammenfattende redegørelse skal offentliggøres samtidig med det endeligt vedtagne landsplandirektiv.

1.1 Opsummering

Forslag til landsplandirektiv har været sendt i offentlig høring samt i høring hos berørte kommuner og øvrige med interesse i fysisk planlægning, som har anmodet om at stå på Plan- og Landdistriktsstyrelsens høringsliste.

Hørings svar er modtaget fra:

Assens kommune
Byggeskadefonden
Danske Kloakmestre
DN
EHS-Foreningen
Erhvervsflyvningens sammenslutning
Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse
Forbrugerrådet tænk
Kalundborg kommune
Kerteminde kommune

¹ Lovbekendtgørelse nr. 4 om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) af 3. januar 2023

KL

Landdistrikternes fællesråd
Metroselskabet og HOs letbane
Moesgård museum
Rådet for Helbredssikker Telekommunikation 1
Rådet for Helbredssikker Telekommunikation 2
Teleindustrien, Dansk Erhvervs og IT-Branchen
Trafikstyrelsen
Sundhedsstyrelsen og
en privat borger

De indkomne høringssvar til landsplandirektivet har ikke givet anledning til væsentlige ændringer af landsplandirektivet. 5 af høringssvarene indeholder bemærkninger til miljøvurderingen. Høringssvarene har samlet set ikke givet anledning til ændringer i konklusionerne i miljørapporten.

2 Høringssvar med bemærkninger til miljøvurderingen

Herunder sammenfattes høringssvarenes bemærkninger til miljøvurderingen.

2.1.1 KL

KL mener, at konklusion for 0-alternativet ikke er korrekt, da det i dag er muligt at give tilladelser til opstilling af mobilmaster i landzonen uden gennemførelse af et landsplandirektiv.

2.1.2 EHS-Foreningen

Foreningen frygter for deres medlemmers sundhedsmæssige tilstand, hvis der opsættes flere mobilmaster. Foreningen mener, at det ikke er korrekt, når det i miljøvurderingen anføres, at opsætning af mobilmaster ikke er forbundet med sundhedsfare, så længe masterne er opsat, så eksponeringsniveauerne, hvor mennesker opholder sig, ligger under grænseværdierne. Foreningen ønsker, at der ved nye mastepositioner tages hensyn til bekymringerne over masternes elektroniske emissioner.

2.1.3 Rådet for Helbredssikker Telekommunikation

Rådet for Helbredssikker Telekommunikation anfører, at den elektromagnetiske stråling ikke er behandlet korrekt i miljøvurderingen, idet eventuelle påvirkninger på planter og dyr ikke er adresseret i miljøvurderingen.

2.1.4 Rådet for Helbredssikker Telekommunikation og en privat borger

Peger på, at undersøgelser viser, at udsættelse af mennesker og miljø for radiofrekvensbaseret elektromagnetisk stråleforurening kan være skadelig. Det anføres, at miljøvurderingen ikke er fyldestgørende på dette og andre punkter, og derfor er i strid med loven om miljøvurdering af planer og programmer.

2.1.5 Øvrige bemærkninger

Sundhedsstyrelsen har ingen bemærkninger til forslag til landplandirektiv, men bemærker, at det på side 8 og 20 i miljøvurderingen af forslaget er Sundhedsstyrelsens vurdering af helbredsrisikoen for eksponering fra mobilmaster citeret, men der mangler en reference til Sundhedsstyrelsen.

2.2 Bemærkninger til høringssvar vedrørende miljøvurderingen

2.2.1 Bemærkninger angående 0-alternativet

Konklusionen i miljørapporten for 0-alternativet henviser til de gældende regler for etablering af mobilmaster i landzone, hvor klagenævnspraksis er, at nye antennemaster så vidt muligt placeres i bymæssig bebyggelse, og at nye master i det åbne land som udgangspunkt skal placeres i tilknytning til eksisterende bebyggelse.

2.2.2 Bemærkninger angående biologisk mangfoldighed flora og fauna

Det Europæiske Miljøagentur EEA har i sine rapporter om biodiversitet ikke anført, at udbredelsen af trådløs kommunikation skulle have en skadelig virkning på biodiversiteten og tilstanden af habitater og arter².

Senest har European Parliamentary Research Service i 2021 udarbejdet en gennemgang af forskningslitteratur, der indeholder undersøgelser af effekterne af radiofrekvensbaseret elektromagnetisk stråling på dyr, hvirvelløse dyr og planter, under titlen *Environmental Impact of 5G*. Trods titlen er gennemgangen en undersøgelse af alle frekvensområder, der omfatter trådløs kommunikation.

Gennemgangen konkluderer overordnet, at stråling i frekvensområder fra 0,4 - 300 Ghz kan medføre temperaturstigninger i alle levende organismer, også kaldet dielektrisk opvarmning, som kan skabe termiske effekter på væv og celler. Undersøgelsen konkluderer også, at der er behov for yderligere undersøgelser vedrørende 5G frekvensområdet (EPRS, 2021).

Det vurderes, at der ikke er klar evidens for en sammenhæng mellem mobilmaster og en betydelig negativ påvirkning af dyr og planter og opnåelse eller opretholdelse af en gunstig bevaringsstatus for arter og internationale beskyttelsesområder.

For at der er tale om en miljøskade på arter og deres naturbeskyttelsesområder, er det et krav, at det kan dokumenteres jf. Miljølovens skadebegreb.

² [Biodiversity: state of habitats and species \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eia/eia-portal/en/biodiversity-state-of-habitats-and-species)

Konklusion: Bemærkninger til biologisk mangfoldighed flora og fauna giver ikke anledning til ændringer i miljørapportens konklusion.

2.2.3 Bemærkninger angående befolkningen og menneskers sundhed

Ifølge Sundhedsstyrelsen lider nogle mennesker af en række helbredsmæssige problemer som de mener, er forårsaget af radio- og mikrobølger fra trådløs kommunikation, populært kaldet elektromagnetisk hypersensitivitet (EHS). Det har dog ifølge Sundhedsstyrelsen ikke været muligt videnskabeligt at bekræfte en sammenhæng mellem symptomerne og eksponering fra mobiltelefoner og anden trådløs kommunikation ³.

Verdenssundhedsorganisation WHO finder heller ikke sammenhæng mellem udbredelsen af trådløse teknologier og effekter på menneskets helbred⁴.

Grænseværdierne for radio- og mikrobølger i Danmark følger anbefalingerne fra EU, der er baseret på værdier fastlagt af den internationale kommission for beskyttelse mod ikke-ioniserende stråling (ICNIRP). Grænseværdierne opgives i måleenheden SAR (specific absorption rate) og måles i watt per kilogram (W/kg). I EU opererer man med en grænseværdi på 2.0 w/kg, hvilket betyder, at trådløst udstyr anvendt i EU skal være under denne grænseværdi⁵.

Teleselskaberne i Danmark udfører jævnligt vurderinger, beregninger og målinger, der skal sikre at grænseværdierne overholdes. Målingerne viser typisk værdier, der ligger et godt stykke under grænseværdierne selv i de tættest befolkede områder⁶.

Senest har EU, under SCHEER (Scientific Committee on Health, Environmental and Emerging Risks) i 2022, udarbejdet anbefalinger til EU's grænseværdier for stråling fra trådløs kommunikation. Her har man ved en gennemgang af undersøgelser og meta-analyser, udført siden 2015, ikke kunnet identificere moderate eller stærke beviser, der taler for en sammenhæng mellem helbredsmæssige lidelser og langvarig eller momentvis eksponering fra mobilstråling, der ligger under EU's grænseværdier (SCHEER, 2022).

Sammenholdes muligheden for opstilling af mobilmaster uden tilknytning til eksisterende bebyggelse etableret i 48 meters højde, og den målte effekttæthed registreres under grænseværdierne, og at der endnu ikke er fundet sammenhæng mellem helbred og langvarig og momentvis eksponering fra mobilstråling, vurderes det, at landsplandirektivet ikke vil have en påvirkning på befolkningen og menneskers sundhed.

³ [El-allergi - Sundhedsstyrelsen](#)

⁴ [Radiation: 5G mobile networks and health \(who.int\)](#)

⁵ [Grænseværdier for ikke-ioniserende stråling - Sundhedsstyrelsen](#)

⁶ [Teleindustrien – Teleselskabernes branchesamarbejde - Teleselskabernes Branchesamarbejde | Udbygning af mobilnettet og overholdelse af grænseværdier for elektromagnetisk effekttæthed](#)

Det kan ikke afvises, at mennesker med elektromagnetisk hypersensitivitet kan føle sig påvirket af etableringen af mobilmaster på baggrund af landsplandirektivet. Det er dog ikke muligt med den nuværende etablerede viden på området at sammenkæde helbreds symptomerne for mennesker med elektromagnetisk hypersensitivitet med etableringen af mobilmaster. Det kan heller ikke vurderes, i hvor høj grad mennesker med elektromagnetisk hypersensitivitet i så fald vil blive påvirket på baggrund af en vedtagelse af landsplandirektivet. Dette vil forudsætte eksakt viden om, hvor mennesker med elektromagnetisk hypersensitivitet er bosiddende, et kendskab til hvor eventuelle mobilmaster etableres og graden af de eventuelt påvirkede individers hypersensitivitet for elektromagnetisk stråling.

Konklusion: Bemærkninger til befolkningen og menneskers sundhed giver ikke anledning til ændringer i miljørapportens konklusion.

2.2.4 Øvrige bemærkninger

I afsnit 1.2.2 og 3.1.2 i miljørapporten nævnes det, at der ikke er forbundet sundhedsfare med radiobølger fra mobilmaster, så længe masterne er opsat, så eksponeringsniveauerne i områder, hvor mennesker opholder sig, ligger under de fastsatte grænseværdier. Dette refererer til og er et citat fra Sundhedsstyrelsens hjemmeside om emnet [Radiobølger fra mobilmaster - Sundhedsstyrelsen](#)

3 Integration af miljøhensyn

Miljøvurderingen er gennemført med henblik på at sikre en integration af miljøhensyn i det endelige landsplandirektiv. Emnerne i miljørapporten er fastlagt i den gennemførte afgrænsningsproces, hvor det blev vurderet, at påvirkningen på følgende miljøfaktorer skulle indgå i miljøvurderingen;

- > biologisk mangfoldighed,
- > flora og fauna,
- > befolkningen og menneskers sundhed,
- > jordbund og arealanvendelse,
- > luft og klimatiske faktorer,
- > materielle goder og
- > landskab og kulturarv, herunder kirker og deres omgivelser, arkitektonisk og arkæologisk arv

I miljøvurderingen af landsplandirektivet er det vurderet, at forslag til landsplandirektivet ikke medfører væsentlige påvirkninger på de nævnte miljøfaktorer med undtagelse af landskabspåvirkninger.

I miljørapporten er det vurderet, at den landskabelige påvirkning ved vedtagelse af forslag til landsplandirektivet for visse landskabstyper kan være væsentlig.

4 Ændringer til landsplandirektivet på baggrund af hørings svar

Der kan foretages mindre redaktionelle ændringer og præciseringer i landsplandirektivet på baggrund af hørings svar.

De indkomne hørings svar giver ikke anledning til ændringer i miljørapportens vurderinger og konklusioner.

Hørings svar vurderes ikke at være relevant for miljøvurderingens konklusioner.

5 Alternativer

Der har ikke været opstillet alternativer til forslag til landsplandirektiv.

6 Overvågning

I henhold til miljøvurderingslovens § 12, stk. 4, skal miljørapporten indeholde en beskrivelse af de påtænkte foranstaltninger vedrørende overvågning af landsplandirektivets eventuelle væsentlige påvirkninger af miljøet.

Der er i miljøvurderingen af forslag til landsplandirektivet ikke identificeret væsentlige miljøpåvirkninger, som medfører behov for særskilt overvågning.